

Sygn. akt III Ca 1482/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Lucyna Morys - Magiera

Sędzia SO Anna Hajda (spr.)

SR (del.) Ewa Buczek - Fidyka

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2015 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) w T.

przeciwko T. R.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 19 lutego 2014 r., sygn. akt I C 789/13

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1200 (tysiąc dwieście) złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym;**

3. **nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 16,70 (szesnaście 70/100) złotych z tytułu kosztów sądowych poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa w postępowaniu odwoławczym.**

SSR (del.) Ewa Buczek – Fidyka SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Anna Hajda

Sygn. akt III Ca 1482/14

UZASADNIENIE

Powód Bank Spółdzielczy w T. wniósł przeciwko pozwanej T. R. powództwo o uznanie za bezskuteczne wobec powoda przeniesienie na pozwaną przez H. R. w dniu 10 lutego 2011 roku własności udziału wynoszącego 1/2 w prawie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu położonego w T. przy ul. (...) (uprzednio A. (...)) oraz obciążenie pozwanej kosztami postępowania w łącznej kwocie.

W uzasadnieniu podał, że w dniu 9 grudnia 2009 roku H. R. zawarł z powodem umowę o kredyt inwestycyjny, która została mu wypowiedziana przez powoda z powodu niedochowania warunków umownych. Po uzyskaniu klauzuli

wykonalności okazało się, że egzekucja przeciwko dłużnikowi jest bezskuteczna bowiem H. R. pozbył się wszystkich składników majątku. W dniu 10 lutego 2011 roku przeniósł na pozwaną także udział w prawie do lokalu spółdzielczego.

Postanowieniem z dnia 12 lipca 2013 roku Sąd udzielił zabezpieczenia żądaniu pozwu poprzez wpisanie ostrzeżenia w treści księgi wieczystej i ustanowienie zakazu zbywania nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach numer (...).

Pozwana T. R. złożyła odpowiedź na pozew, w której wniosła o oddalenie powództwa i obciążenie powoda kosztami postępowania. Podniosła, że prawo do lokalu objętego pozwem nie zostało obciążone hipoteką na zabezpieczenie roszczenia z tytułu umowy o kredyt inwestycyjny, jak kredyty zaciągane przez H. R. uprzednio. W dacie zawarcia umowy z dnia 10 lutego 2011 roku nieruchomość była wolna od obciążeń i praw osób trzecich.

Na ostatnim terminie rozprawy pełnomocnik powoda jako podstawę prawną roszczenia wskazał przepis art. 528 k.c.

Wyrokiem z dnia 19 lutego 2014 roku Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach w punkcie pierwszym uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda Banku (...) w T. umowę o częściowy podział majątku objętego wspólnością ustawową zawartą w dniu 10 lutego 2011 roku pomiędzy pozwaną T. R. a H. R. w formie aktu notarialnego numer A (...) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powoda koszty procesu.

Podstawą tej treści rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy.

H. R. był, jako przedsiębiorca, wieloletnim kontrahentem powoda Banku (...) w T.. Strony zawierały liczne umowy kredytowe na rozwój prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. Wszystkie umowy, za wyjątkiem umowy o kredyt inwestycyjny z dnia 9 grudnia 2009 roku były zabezpieczone hipotekami przymusowymi na udziale H. R. w nieruchomości położonej w T. przy ul. (...), zapisanej w księdze wieczystej Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach numer (...). Zapisane tamże spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu stanowiło składnik majątku wspólnego H. R. i pozwanej T. R., wynikającego z zawarcia związku małżeńskiego, przy czym był to jedyny wartościowy składnik tego majątku. Wynikało to z tego, że już dnia 18 października 2001 roku małżonkowie zawarli umowę majątkową małżeńską ustanawiającą rozdzielność majątkową. Odtąd wszystkie ruchomości i nieruchomości nabyte przez H. R. po dniu 18 października 2001 roku stanowiły jego majątek odrębny. Pierwsze problemy ze spłatą długów H. R. miał już w 2009 roku. Jednak udało mu się spłacić zaciągnięty kredyt. Wystąpił także do banku o wyrażenie zgody na wykreślenie hipotek obciążających nieruchomość zapisaną w księdze wieczystej Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach numer (...), do czego faktycznie doszło. W dniu 9 grudnia 2009 roku dłużnik zawarł z powodem umowę nr (...) o kredyt inwestycyjny na okres do dnia 30 listopada 2019 roku w kwocie 612.000 złotych. Kredyt ten był zabezpieczony siedmioma różnymi środkami (§ 4 umowy), ale wśród tych zabezpieczeń nie było hipoteki na spornej nieruchomości. W dniu 4 stycznia 2010 roku strony zawarły aneks nr (...) do wymienionej umowy poprzez zmianę § 1 pkt 2 i ustalenie innego przeznaczenia kredytu (aneks nr (...) - k.54). Aneksem nr (...) z dnia 20 stycznia 2010 roku zmieniono § 4 umowy, określając nowe sposoby zabezpieczenia. Już w grudniu 2010 roku H. R. zaprzestał spłaty kredytu (harmonogram spłat - k.57), wnosząc o prolongatę zapłaty kolejnych rat na okres 5 miesięcy. W dniu 28 lutego 2011 roku na podstawie wniosku H. R. z dnia 25 lutego 2011 roku udzielono mu częściowej prolongaty spłaty należności bieżących i zaległych na okres do dnia 30 kwietnia 2011 roku. Dnia 4 marca 2011 roku bank wystawił bankowy tytuł egzekucyjny, któremu Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach nadał klauzulę wykonalności w dniu 8 kwietnia 2011 roku w sprawie I Co 1384/11. Postępowanie egzekucyjne w oparciu o powyższy tytuł wykonawczy zostało wszczęte dnia 29 maja 2012 roku i umorzono z powodu bezskuteczności egzekucji. Umowę o kredyt inwestycyjny wypowiedziano H. R. dnia 14 maja 2012 roku i wezwano go do zapłaty całej należności do dnia 28 maja 2012 roku. H. R. nie spłacił zobowiązania wynikającego z umowy nr (...).

Wcześniej aktem notarialnym nr A (...) z dnia 10 lutego 2011 roku pozwana i jej mąż dokonali częściowego podziału majątku wspólnego, w ten sposób, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w T. przy ul. (...) w całości nabywa T. R.. Z § 7 aktu wynika, że stawający nie są zobowiązani względem siebie do żadnych dopłat. Mimo oznaczenia, że umowa ma charakter częściowego podziału majątku wspólnego tak naprawdę nie było innych wartościowych składników majątku wspólnego pozwanej i jej męża. Małżeństwo to nie ustało do chwili obecnej. W

tym samym czasie dłużnik powoda pozbywał się innych składników swojego majątku odrębnego, jak udziały w firmie (...) czy nieruchomości. W chwili obecnej H. R. jest współwłaścicielem w $\frac{3}{4}$ części nieruchomości położonej w T. Z udziału tego jest już prowadzona egzekucja na rzecz innego wierzyciela.

W tak ustalonym stanie faktycznym zważył Sąd Rejonowy, że powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Strona powodowa jako podstawę prawną roszczenia wskazała art. 528 k.c. Przepis ten wyłącza przesłankę złej wiary po stronie osoby trzeciej w tych przypadkach, gdy wskutek czynności prawnej z dłużnikiem osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie. Okoliczność, że osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie powoduje więc, iż nie ma znaczenia dla możliwości uznania czynności dłużnika za bezskuteczną, czy osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o tym, że dokonując czynności prawnej, dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli. Wierzyciel nie musi wykazywać, czy osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o tym, że dokonując czynności prawnej, dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli. Stanowisko to wynika choćby z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2000 roku wydanego w sprawie III CKN 554/98, gdzie Sąd Najwyższy orzekł, że fakt, iż osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie uwalnia wierzyciela od konieczności wykazania istnienia po stronie osoby trzeciej jakiegokolwiek przesłanki subiektywnej. Osoba trzecia nie może bronić się przez wykazanie, że nie wiedziała lub nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, iż dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli. Korzyścią majątkową uzyskaną bezpłatnie w rozumieniu art. 528 k.c. jest każda korzyść, w zamian za którą osoba trzecia nie spełniła ani nie zobowiązała się spełnić jakiegokolwiek ekwiwalentnego świadczenia w ramach jakiegokolwiek stosunku prawnego. Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie, czego dowodzi zapis § 7 aktu notarialnego nr A (...) z dnia 10 lutego 2011 roku. Z komentarza do kodeksu cywilnego wynika, że w sytuacji gdy bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, należy zastosować wyłącznie art. 528 k.c. jako przepis dalej idący, z pominięciem art. 527 § 3 i 4 k.c.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji na mocy art. 528 k.c. O kosztach orzeczono na mocy art. 98 k.p.c.

Z wyżej wskazanym orzeczeniem nie zgodziła się pozwana wywodząc apelację, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, a to w szczególności przepisu art. 528 kc, w ten sposób, że sąd uznał czynność prawną polegającą na przeniesieniu prawa własności $\frac{1}{2}$ udziału lokalu mieszkalnego stanowiącego spółdzielczą własność pozwanej i jej męża na rzecz pozwanej T. R. za dokonana z pokrzywdzeniem powodowego banku, pomimo, że zostało w trakcie procesu wykazane, że w dacie przeniesienia prawa własności Bank (...) dysponował realnymi sposobami zaspokojenia swojej wierzytelności, co w konsekwencji prowadzi do konstatacji, że nie miało miejsca pokrzywdzenie wierzyciela; - naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 kpc, co miało wpływ na treść skarżonego wyroku poprzez brak – w ocenie strony pozwanej – wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, a w szczególności istnienia innych składników majątku H. R. posiadanych w dacie darowizny dokonanej na rzecz żony, w stosunku do którego powodowy Bank Spółdzielczy mógł kierować skuteczną egzekucję wierzytelności wynikającej z udzielonego mu kredytu; - naruszenie przepisów postępowania, a w szczególności art. 382 § 2 kpc, co miało wpływ na treść skarżonego orzeczenia poprzez niewskazanie w uzasadnieniu orzeczenia kwestii związanych z wykazaniem przez stronę powodową innych składników majątku H. R. posiadanych w dacie darowizny dokonanej na rzecz żony, w stosunku do którego powodowy Bank (...) mógł skierować skuteczną egzekucję wierzytelności wynikającej z udzielonego mu kredytu.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa. Jako alternatywny w apelacji wskazano wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Odnosząc się do apelacji powód domagał się jej oddalenia oraz zasądzenia od skarżącej na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie mogła odnieść spodziewanego skutku wobec trafności zaskarżonego orzeczenia. Wbrew zarzutom apelacji Sąd Rejonowy prawidłowo przeprowadził w sprawie postępowanie dowodowe, wskazał fakty, które uznał za udowodnione oraz dowody, na których się oparł. Z tak przeprowadzonego postępowania dowodowego wyprowadził Sąd I instancji słuszne wnioski, prawidłowo także zastosował przepisy prawa.

Zarzut naruszenia dyspozycji art. 233 § 1 kpc nie mógł doprowadzić do uwzględnienia apelacji. W pierwszej kolejności, odnosząc się do zarzutu apelacji dotyczącego trafności poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń faktycznych, wskazania wymaga, że Sąd odwoławczy ma ograniczone możliwości ingerencji w ustalenia faktyczne poczynione przez sąd pierwszej instancji. Ewentualna zmiana tychże ustaleń może być dokonywana zupełnie wyjątkowo, w razie jednoznacznej wymowy materiału dowodowego oraz oczywistej błędności oceny tegoż materiału. Jeżeli z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności rozpoznawanej sprawy nie sposób przypisać Sądowi Rejonowemu uchybień wskazanych powyżej, które uprawniałyby do ingerencji w treść poczynionych przez ten Sąd ustaleń faktycznych. Wszystkie okoliczności zostały przez Sąd Rejonowy ustalone w oparciu o powołane w pisemnych motywach orzeczenia prawidłowo przeprowadzone dowody, nadto nie dopuścił się Sąd Rejonowy ani uchybień logicznych w formułowaniu wniosków wynikających z postępowania dowodowego ani też odstępstw od zasad doświadczenia życiowego. Zarzuty zawarte w apelacji stanowią jedynie swoistą polemikę z prawidłowymi wywodami Sądu I instancji. Zatem, Sąd Okręgowy w pełnym zakresie podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji, oraz motywy, którymi kierował się Sąd Rejonowy ustalając stan faktyczny i przyjmuje je za swoje. Dla porządku tylko wskazać należy, że Sąd Rejonowy nie pominął w swoich rozważaniach faktu, iż H. R. jest współwłaścicielem w $\frac{3}{4}$ części nieruchomości położonej w T., wskazując, że z udziału tego prowadzona jest egzekucja na rzecz innego wierzyciela. Odnosząc się do omawianego zarzutu apelacji Sąd Okręgowy uzupełnił postępowanie dowodowe, dopuszczając dowód z akt Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Tarnowskich Górach M. Z. dla ustalenia ich treści. Z dowodowych akt wynika, że postanowieniem z dnia 28 grudnia 2011 roku postępowanie egzekucyjne zostało umorzone na zasadzie art. 825 pkt 1 kpc, wskutek wniosku wierzyciela o umorzenie postępowania. Okoliczność powyższa – w ocenie Sądu Okręgowego – pozostaje bez wpływu na ocenę trafności rozstrzygnięcia.

Także zarzut dotyczący naruszenia przez Sąd I instancji dyspozycji art. 328 § 2 kpc. nie może odnieść spodziewanego przez skarżącą skutku. Podkreślenia wymaga, że wskazany zarzut może być skutecznie podniesiony wyłącznie wówczas, gdy pisemne motywy zaskarżonego orzeczenia nie pozwalają na prześledzenie toku rozumowania Sądu I instancji lub zawierają braki tego rodzaju, że sfera motywacyjna Sądu pozostaje nieznana, co z kolei uniemożliwia dokonanie kontroli instancyjnej. W rozpoznawanej sprawie tego rodzaju sytuacja nie ma miejsca.

Wreszcie nie dopatrywał się Sąd Okręgowy naruszenia dyspozycji art. 528 kc. Zgodnie z treścią tego przepisu jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Nie sposób podzielić stanowiska prezentowanego w apelacji, iż w dacie dokonanej czynności prawnej powodowy Bank (...) dysponował realnymi sposobami zaspokojenia swojej wierzytelności. Takiemu wnioskowi przeczy zarówno fakt, iż postępowanie egzekucyjne prowadzone z wniosku powoda przeciwko dłużnikowi zostało umorzone z powodu bezskuteczności egzekucji, jak i fakt, iż – co wynika z akt Km 5322/11 – w stosunku do nieruchomości położonej w T., której współwłaścicielem jest dłużnik prowadzona jest egzekucja z wniosku innych jeszcze wierzycieli, poza wierzycielem który wniósł o umorzenie postępowania egzekucyjnego. Nadto wskazania wymaga, że postępowanie egzekucyjne zostało umorzone wskutek sprzedaży wierzytelności

objętej wnioskiem egzekucyjnym. W tym miejscu podkreślenia wymaga, że stosownie do treści art. 527 § 2 kc czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Zatem z punktu widzenia możliwości zaskarżenia czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli ustawodawca zrównuje czynności powodujące niewypłacalność dłużnika z tymi, które prowadzą do pogłębienia stanu jego niewypłacalności. Przyjmuje się, że akcję pauliańską uzasadnia każde powiększenie niewypłacalności, bez względu na jego rozmiar. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy bez wątpienia zaskarżona czynność prawna zwiększyła niewypłacalność dłużnika, a pozwana – na której spoczywał w tym zakresie obowiązek wynikający z dyspozycji art. 6 kc – nie wykazała, że dłużnik dysponuje majątkiem o takiej wartości, który pozwala na zaspokojenie wierzyciela w całości. Co więcej nie sposób nie zauważyć, że wskazywana przez skarżącą nieruchomości pozostaje we współwłasności dłużnika, co z pewnością znacznie utrudni lub wręcz uniemożliwi sprzedaż jego udziału, po wtóre zaś nie jest znana wartość tej nieruchomości. Reasumując powyższe – w ocenie Sądu Okręgowego – Sąd I instancji trafnie zastosował w realiach niniejszej sprawy dyspozycję art. 528 kc, co czyni apelację bezzasadną.

Dlatego na zasadzie art. 385 kpc apelacja została oddalona.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na zasadzie art. 98 kpc i § 6 pkt 5 w zw. z § 12 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu i art. 83 pkt 2 w zw z art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

SSR(del.) Ewa Buczek – Fidyka SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Anna Hajda